Høje-Taastrup **Turistforening**

REERSLEV BYDEL – FRA GAMLE LANDSBYER TIL ET GRØNT LANDSKAB

En bydel mellem historie og natur

Når man bevæger sig gennem Reerslev og Stærkende, er det let at få øje på det særlige ved denne del af Høje-Taastrup Kommune. Her ligger to gamle landsbyer tæt på hinanden, omgivet af et landskab, der på én gang fortæller om århundreders landbrug, istidens aflejringer og en nyere tids store forandringer.

Mod vest ligger Hedeland Naturpark – et rekreativt landskab skabt i tidligere grusgrave. Mod øst vokser Solhøj Fælled frem som et nyt skov- og naturområde, hvor hensynet til drikkevandet går hånd i hånd med natur og friluftsliv.

Mellem de to grønne områder ligger Reerslev og Stærkende. De har hver deres historie, men gennem århundreder har de været tæt forbundet. De har delt kirke, skole, købmand, brugsforening og forsamlingshus. I dag er det stadig landsbyernes fællesskab og deres nærhed til naturen, der giver bydelen sin særlige identitet.

Landskabet, der skabte landsbyerne

Historien begynder længe før landsbyernes navne optræder i de skriftlige kilder. Da isen trak sig tilbage for omkring 13.000 år siden, efterlod den et landskab med store aflejringer af sten, sand og grus. Senere blev jorden dækket af muld og blev velegnet til landbrug.

Hestetrukne tipsvogne fra Per Madsen tid i 1891

Mennesker har været til stede her siden oldtiden. I området omkring Reerslev og Stærkende vidner både stenalderbopladser og bronzealderhøje om, at landskabet tidligt har været attraktivt for mennesker. Mellem de to landsbyer ligger blandt andet Maglehøj, en bronzealderhøj, der stadig kan ses i landskabet.

Det er ikke tilfældigt, at netop dette område senere blev centrum for omfattende grusgravning. De samme istidsaflejringer, som i årtusinder havde givet bønderne frugtbar jord og gode livsbetingelser, blev i 1900-tallet en eftertragtet råstofressource.

Historien om Reerslev bydel er derfor også historien om, hvordan landskabet igen og igen har ændret betydning: først som jagt- og bosættelsesområde, siden som landbrugsland, dernæst som råstofområde og i dag som et stort rekreativt naturområde.

Reerslev – den gamle landsby med kirke og bystævne

Reerslev er den største og mest markante af de to landsbyer. Den har rødder tilbage til middelalderen, men områdets historie går som nævnt meget længere tilbage.

I slutningen af 1600-tallet var Reerslev en stor landsby med 21 gårde og et antal mindre huse. Gårdene lå omkring landsbyens vejforløb, og livet var organiseret omkring landbruget og det fællesskab, som var nødvendigt for at dyrke jorden.

Et af de mest interessante steder er det gamle bystævne på Tingstedvej foran Rugbjerggård. Her mødtes landsbyens bønder for at træffe beslutninger om arbejdet på fællesmarken. Hvornår skulle der pløjes, sås og høstes? Hvilke afgrøder skulle dyrkes? Og hvordan skulle fællesskabets regler overholdes?

Reerslev kirke 1910

Bystævnet var en vigtig del af landsbyens demokratiske tradition.

Det var her, man diskuterede og traf beslutninger, og det var oldermanden, der indkaldte til møderne. I Reerslev er det gamle bystævne bevaret og regnes i dag som det eneste bevarede middelalderlige bystævne i Høje-Taastrup Kommune.

Jorden var så frugtbar, at man i området kunne bruge 2-vejs skifte. Det ene år lå jordene i nord brak og blev brugt til afgræsning og så i syd dyrkede man afgrøderne byg, havre til primært foder samt den vigtige rug. Året efter byttede man rundt. Man aftalte med de andre landsbyer i området, at de år, hvor jorden var brak, skete det samme for naboen, så man havde store sletteagtige græsningsområder.

Også kirken fortæller om landsbyens alder og betydning. Reerslev Kirke blev opført i 1100-tallet og rummer en særlig værdifuld samling kalkmalerier fra 1470'erne, udført af Isefjordsmesteren.

De fortæller i billeder om Jesu liv og lidelseshistorie. Kalkmalerierne blev genfundet i 1868 efter at have været overkalket siden 1600-tallet.

Kirken har gennemgået flere ombygninger. Ved en større restaurering i perioden 1864-1882 blev blandt andet det gamle tårn erstattet af et nyt, kirken forlænget mod vest, og den fik sit karakteristiske røde udtryk.

Reerslev Kirke var ikke blot et religiøst samlingspunkt. Den var også et synligt tegn på, at her lå et etableret lokalsamfund med en lang historie.

Kalkmalerier i kirken

Skole, købmand og forsamlingshus – landsbyens fælles liv

Reerslev var tidligt blandt de landsbyer i området, der fik en skole. Allerede i 1630 omtales et skolehus, hvor børnene lærte at læse. Skolen forfaldt senere, og i en periode blev undervisningen gennemført i lejede lokaler. I 1740 fik landsbyen en ny skole ved tingstedet.

I 1836 blev der opført endnu en skole ved kirken, finansieret gennem Gjøes Legat. Senere kom en forskole på Thorsbrovej, og i 1955 blev undervisningen samlet i en ny skole syd for landsbyen mod Stærkende.

I 1800-tallet kom også nye funktioner til. En høker – datidens købmand – forsynede bønder og husmænd med dagligvarer. Høkeren havde desuden et mødelokale og en festsal, hvor folk kunne samles.

Andelsbevægelsen satte også sit præg på Reerslev. I 1892 blev Reerslev Brugsforening oprettet på Tingstedvej. Her kunne landsbyens beboere handle, mødes og udveksle nyt. I 1899 åbnede Reerslev Forsamlingshus, som blev rammen om fester, møder, teater og andre fælles aktiviteter.

Reerslev skole 1910

Et gammelt fotografi fra 1904 viser Reerslev Teaterforening opføre *Gøngehøvdingen* i forsamlingshuset. Det fortæller noget om det lokale engagement og den kultur, som også fandtes i de mindre landsbyer.

Et andet billede fra begyndelsen af 1900-tallet viser Reerslev Brugs med uddeler og medarbejdere. Sådanne billeder er mere end dokumentation af gamle bygninger. De fortæller om mennesker, der kendte hinanden, og om et lokalsamfund, hvor hverdagsliv og fællesskab var tæt forbundet.

Landboreformer og nye tider

I slutningen af 1700-tallet blev Reerslevs landbrug ændret gennem landboreformerne. Landsbyens jord blev udskiftet i flere omgange, blandt andet i 1789 og 1794. Det betød, at bøndernes tidligere fælles dyrkede marker blev fordelt på individuelle jordlodder.

Udskiftningen ændrede både landsbyens landskab og dens sociale forhold. Nogle gårde fik deres jord samlet i større lodder uden for landsbyen, mens andre fortsat lå tæt på deres marker. Flere gårde blev efterhånden selvejergårde, og i løbet af 1800-tallet blev mange af de ældre gårde ombygget med teglsten.

Landbruget udviklede sig, og andelsbevægelsen fik betydning for produktion og afsætning. Lundhøjgård var blandt initiativtagerne til andelsmejeriet Hedelykke og blev et vigtigt eksempel på den nye tids landbrug.

I begyndelsen af 1900-tallet var Reerslev fortsat præget af gårde, håndværkere og mindre virksomheder. Men det var også en tid, hvor nye kræfter begyndte at ændre landsbyens omgivelser.

Stærkende – den lille landsby med de to møller

Syd for Reerslev ligger Stærkende, en af kommunens mindre og ældste landsbyer. Navnet er blevet forklaret som en sammensætning af ordene *stærk* og *inge*, altså stedet med de stærke beboere. Om forklaringen er helt præcis, er ikke sikkert, men navnet har i hvert fald en særlig klang.

Stærkende nævnes første gang i skriftlige kilder i 1334 som Stærkinggæ og i 1403 som Sterckinge. Men også her går bosættelsen langt længere tilbage. Tre bronzealderhøje vest for landsbyen vidner om mennesker, der levede i området for omkring 3.800 år siden.

I 1682 bestod Stærkende af syv gårde og nogle huse. Gårdene var meget forskellige i størrelse. Nogle var store

Maglehøj Mølle 1936

fæstegårde, mens andre var mindre landbrug. Som i Reerslev var bønderne knyttet til forskellige godsejere, og flere af gårdene kom i slutningen af 1600-tallet under Gjeddesdal.

Ved udskiftningen i 1794 blev Stærkende nærmest delt i to. De mange husmænd, der fæstede under Gjeddesdal, fik jord i den sydøstlige del af landsbymarken og flyttede efterhånden ud. De blev samlet under betegnelsen Stærkende Huse. Andre gårde og huse blev liggende i den gamle landsby. De forblev fæstere under Gjeddesdal til midten af 1800-tallet og deres nære tilknytning til godset udgjorde en vigtig arbejdskraft for godsejeren.

I 1800-tallet fik Stærkende en særlig betydning som mølleby. I 1885 blev der opført to hollandske vindmøller. Den ene var Tjørnehøj Mølle, som blev bygget på den grund, hvor Dybkjærgård tidligere havde ligget. Den anden var Maglehøj Mølle, der blev opført lidt syd for landsbyen.

Maglehøj Mølle var i drift frem til 1957 og er siden blevet restaureret. Den står i dag som et markant historisk vartegn i landskabet. Tjørnehøj Mølle har derimod ændret karakter og er blevet afløst af en moderne virksomhed.

Stærkende havde ikke sin egen kirke eller skole. Landsbyens beboere hørte til Reerslev Sogn, gik i Reerslev Kirke og benyttede Reerslevs skole, købmand, brugsforening og forsamlingshus. De to landsbyer var således tæt forbundet i hverdagen.

Grusgravene – da landskabet skiftede karakter

I 1900-tallet blev Reerslev og Stærkende ramt af en udvikling, der skulle ændre landskabet mere end noget andet siden landboreformerne.

De store grusforekomster fra istiden viste sig at være en værdifuld ressource. I takt med at København og omegn voksede, steg behovet for sand og grus til veje, bygninger og anlægsarbejder.

Allerede i begyndelsen af 1900-tallet blev jord solgt til grusgravning. I 1960'erne tog udviklingen for alvor fart. Store arealer vest for Reerslev blev opkøbt af grusgravsselskaber, og i løbet af de følgende årtier forsvandt en betydelig del af landsbyens landbrugsjord.

Sletten i Reerslev Vest set fra skibakken mod nord i 1995. Søer og kanaler indgår i sletten.

Også i Stærkende blev gårde og marker berørt. Stærregård og Maglehøjgård solgte jord til grusgravning, og store dele af det tidligere landbrugsland blev efterhånden gravet bort.

For landsbyerne betød det en grundlæggende forandring. Landbruget mistede sin betydning som det dominerende erhverv, og flere gårde mistede deres produktionsgrundlag. I Reerslev lukkede den gamle købmand i 1960'erne, mens smeden ændrede sin produktion og begyndte at arbejde med rustfrit stål. Andre mindre virksomheder kom til.

Det landskab, der i århundreder havde været præget af marker og gårde, blev nu et industrielt råstofområde. Men grusgravningen blev samtidig begyndelsen på noget nyt.

Hedeland – fra råstofområde til natur og oplevelser

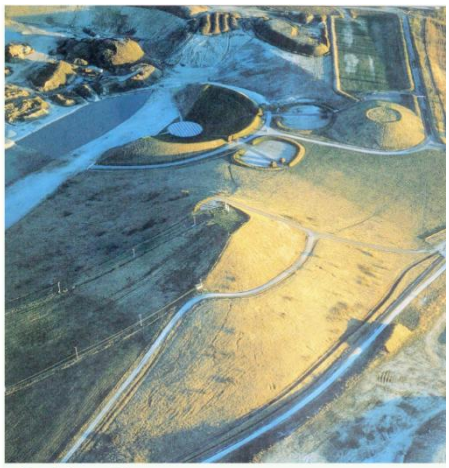
Det kan være svært at forestille sig, når man i dag går gennem Hedeland Naturpark, at området tidligere var præget af store grusgrave og maskiner, der gravede sig ned i istidens aflejringer.

Da grusgravningen efterhånden blev afsluttet i dele af området, opstod spørgsmålet om, hvad de store udgravede arealer skulle bruges til. I stedet for at lade dem udvikle sig til øde eller ubenyttede områder opstod idéen om at skabe et stort offentligt rekreativt landskab.

I/S Hedeland blev etableret i 1978 af de tre kommuner Høje-Taastrup, Roskilde og Greve samt de daværende amter. Formålet var at omdanne de tidligere grusgrave til et sammenhængende område for natur, friluftsliv og oplevelser.

Hedeland er i dag et særligt landskab med søer, bakker, skrænter, åbne arealer og beplantning. Det er et landskab, som ikke er skabt af naturen alene, men hvor menneskets udnyttelse af råstofferne har været med til at forme det nye naturområde.

Her findes blandt andet golfbane, friluftsteater, skibakke, stier og muligheder for mange former for friluftsliv. Hedelands Veteranbane bringer besøgende gennem dele af området med veterantog, og de tidligere grusgrave er blevet til et landskab, hvor natur og aktiviteter mødes.

Landskabet ved Amfiteatret og skibakken i 2000

For Reerslev og Stærkende er Hedeland mere end et udflugtsmål. Det er en del af landsbyernes nærmeste omgivelser og en påmindelse om, hvor dramatisk landskabet kan forandre sig på få generationer.

Solhøj Fælled – en ny grøn fortælling øst for Reerslev

Mens Hedeland er skabt på arealer, hvor der tidligere blev gravet grus, er Solhøj Fælled et eksempel på en anden form for landskabsforandring.

Øst for Reerslev er der siden 2007 arbejdet med et stort skov- og naturprojekt, der skal beskytte grundvandet og samtidig skabe nye naturområder for mennesker og dyr. Projektet er et samarbejde mellem Naturstyrelsen, Høje-Taastrup Kommune, Ishøj Kommune og HOFOR.

Solhøj Fælled

I 2013 blev blandt andet Dybkjærgård i Stærkende købt som led i projektet. Gårdens jord blev dermed en del af en ny udvikling, hvor landbrugsjord gradvist bliver omdannet til skov og lysåbne naturområder.

Projektområdet er på 445 hektar. Heraf er der mulighed for at plante skov på 177 hektar, mens de øvrige arealer skal bevares som åbne landskaber. En del af arealerne anvendes til græsning, og der er etableret stier, så besøgende kan opleve området.

Solhøj Fælled er således ikke blot et skovrejsningsprojekt. Det er også et vigtigt led i beskyttelsen af drikkevandet til hovedstadsområdet. Ved Solhøj Kildeplads kan der indvindes grundvand, som kan forsyne mange mennesker med drikkevand.

Hvor der tidligere var marker omkring Dybkjærgård, er der nu skov, græsarealer og nye muligheder for at færdes i naturen. Det er en forandring, der på mange måder minder om Hedelands udvikling – men med et andet udgangspunkt og et andet formål.

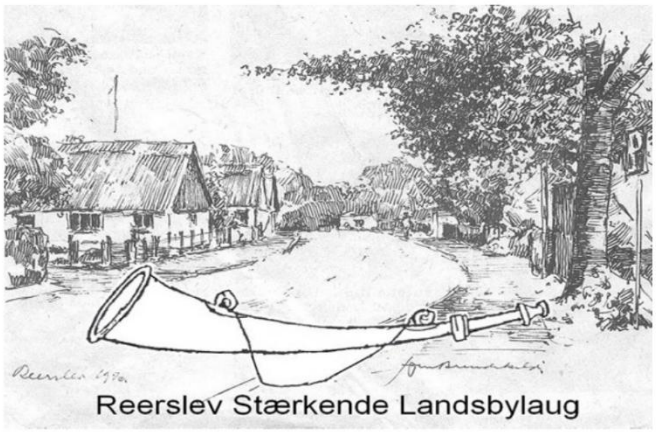
Sammen skaber Hedeland og Solhøj Fælled en grøn ramme omkring Reerslev og Stærkende. De to områder giver landsbyerne en særlig placering mellem to store naturområder.

Reerslev og Stærkende i dag – fællesskab mellem landsbyerne

I dag er Reerslev og Stærkende præget af både gamle gårde, historiske huse og nyere boligområder. De to landsbyer er vokset tættere sammen, men de har fortsat hver deres særpræg.

Reerslev har stadig sin historiske kerne omkring kirken, Tingstedvej og de gamle gårde. Her findes også skolen, daginstitutioner og forsamlingshuset, som fortsat spiller en vigtig rolle i lokalsamfundet.

Markerne mod øst fra Reerslev er i dag et samlet kulturlandskab – kommunens vigtigste - og fornemmeste bevarede landskab fra hele Hedeboegnen, som fortæller om de vigtige landboreformer og udskiftninger. Matrikler, markskel og landskabet, som formede Danmark i starten af 1800-tallet.

Stærkende har bevaret dele af sin gamle landsbystruktur langs Stærkendevej. Her møder man gamle huse og gårde side om side med nyere boliger. Maglehøj Mølle står som et synligt minde om landsbyens historie og dens tidligere rolle som mølleby.

I forbindelse med kommunesammenlægningen i 1970 blev der afholdt en afstemning, hvor beboerne i Reerslev og Stærkende valgte at blive en del af Høje-Taastrup Kommune frem for Roskilde Kommune. Det var et valg, der knyttede de to landsbyer tættere til den kommune, de fortsat er en del af.

Et særligt eksempel på fællesskabets betydning er Reerslev-Stærkende Landsbylaug, som blev genetableret i slutningen af 1980'erne. Landsbylauget samler beboerne om arrangementer og aktiviteter og viderefører på sin vis den tradition for lokalt fællesskab, som det gamle bystævne var udtryk for.

Det er værd at bemærke, at Reerslevs gamle bystævne og landsbylaugets aktiviteter på hver deres måde fortæller den samme historie: At landsbyerne altid har været afhængige af, at mennesker mødes, tager ansvar og finder løsninger sammen.

En bydel med en særlig grøn fremtid

Høje-Taastrup Kommune har i sin bystrategi for Reerslev og Stærkende formuleret en vision om at udvikle området som en landsby mellem Hedeland Naturpark og Solhøj Fælled. De historiske spor skal bevares, og forbindelserne til de omkringliggende naturområder skal styrkes.

Det er en vision, der bygger videre på det, som allerede gør bydelen særlig. Her findes en tydelig kulturhistorie, et aktivt landsbyfællesskab og en natur, der er blevet til gennem både naturens egne kræfter og menneskers indgreb.

Reerslev og Stærkende har gennem århundreder været præget af landbruget. Senere blev området forandret af grusgravning og nye boligområder. I dag er det naturen, landsbyernes historie og fællesskabet, der kan være med til at forme den næste udvikling.

Fra bronzealderhøjene mellem landsbyerne til Reerslevs middelalderlige kirke, fra de gamle gårde og møller til Hedelands bakker og Solhøj Fælleds nye skov er der en rød tråd: Landskabet og menneskene har altid formet hinanden.

Det er netop denne sammenhæng, der gør Reerslev bydel til noget særligt – et sted, hvor fortidens landsbyliv stadig kan opleves, og hvor nye grønne landskaber giver mulighed for at skabe fremtidens fællesskaber.

Lars Spatzek

Nov. 2026

Billederne er fra Lokalhistorisk Arkiv